

Nationen 2/3-88

Aprildagene 1940

DEBATT

Av Arne Stornes, Meløy

Det viser seg at det fremdeles er stor interesse for vår nære historie, som hittil stort sett er fortiert og galt framstilt.

Det er bra at Nationen lager et lite luftehull. Jeg håper derfor at det er mulig å få inn en liten kommentar både til Braadland og Mari Brandrud. Det er riktig som Braadland hevder, at det ikke ble tatt opp noen stenografisk referat fra stortingsmøte i Elverum, ganske enkelt fordi det ikke var noe stortingsreferent til stede. At det likevel kunne bli tatt opp ulike notat av uttalte tanker fra Hambro – som ble gjentatt to ganger med forskjellig utforming – det er greit nok. Men som nemnt av John Sand her forleden, er det på det rene at det ble debatt etter Hambros ytringer. Man må forstå det slik som «forslaget» etter de-

batten ble stilt i bero. For øvrig er det enighet om at det ikke forelå noe skriftlig forslag fra Hambro, og at det ikke ble foretatt noen votering.

Historiens dom må etter hvert bli klar: Det har aldri eksistert noen Elverumsfullmakt. Stortinget på Elverum var ikke i tidsnød, og hadde hatt god anledning til å foreta en votering – hvis man ikke hadde kommet til at Stortinget umulig kunne gi fullmakt som gikk utover Grunnlovens bestemmelser.

Når det gjelder Mari Brandrud, så sier hun at «den viktige fullmakt som ble gitt, var retten til å utnemne 3 konsultative statsråder for de andre partier». Det er mulig at ønsket om tre nye statsråder ble framsatt av Nygaardsvold allerede i Elverum, men utnevnelsen skjedde iallfall ikke før den 24. april. Derimot ble det gitt fullmakt til Sundby, Mowinckel og Lykke, som på Stortingets vegne skulle forsøke å for-

handle med tyskerne, eventuelt om en «dansk» ordning. Regjeringen Nygaardsvold brøt altså ikke den diplomatiske forbindelse med tyskerne. Tvert imot, regjeringen sto både i åpen og hemmelig kontakt med den tyske legasjon i Oslo. Politimester Kr. Welhaven fikk beskjed fra regjeringen om at hovedstaden skulle overgis i fredelige former til tyskerne. Det er forklaringen på at okkupasjonstroppene på en besynderlig måte hadde fått norsk politiekskorte nedover Karl Johan. Politimester Welhaven forteller til Aftenposten 27. april 1965:

«Utover dagen og aftenen 9. april hadde jeg gjentatte ganger telefonforbindelse med regjeringen på Hamar og i Elverum. Så vidt jeg erindrer, snakket jeg en gang med statsminister Nygaardsvold, de øvrige gangene med justisminister Terje Wold. Jeg var utover ettermiddagen og aftenen stadig på farten mellom politikammeret og den tyske

minister Bräuer, som mellommann mellom regjeringen og den tyske legasjon. Først hadde jeg i oppdrag å overbringe en henstilling fra regjeringen om innstilling av fiendtlighetene, inntil de norske styremakter hadde tilendebrakt sine overveielser.

Senere hadde jeg å forhandle med dr. Bräuer om fritt leide for tre stortingsmenn – Sundby, Mowinckel og Lykke – som hadde Stortingets fullmakt til å reise til Oslo, for å forhandle med den tyske minister.»

Under henvisning til ovenstående, må en kunne si at Mari Braandrud kommer til feil konklusjon. Det var ikke tyskerne som oppholdt de norske med forhandlinger i to døgn, men den norske regjering som ville ha tid til «overveielser». For øvrig arbeider jeg med en bok: Spor i vår nære historie. Der står det atskillig mer. Jeg håper å få den ferdig i løpet av våren.

107578